

LV 47.2 Raad van Toezicht en Advies TSB; Rapport Voortgaande vorming predikanten

Aanbevelingen aan kerkenraden en predikanten met betrekking tot de voortgaande vorming van predikanten

(vast te stellen door de Landelijke Vergadering van Amersfoort 2001)

Inleiding

De Landelijke Vergadering van Apeldoorn 1994-1995 heeft een regeling vastgesteld voor opleiding, studiebegeleiding en kerkelijk onderzoek van predikanten binnen onze kerken.

Die regeling wordt als volgt verantwoord: *De dienst des Woords, met de verrichtingen die daaruit voortvloeien, is voor de christelijke gemeente dermate belangrijk, dat zij het terecht tot haar taak rekent om ook ten aanzien van de toerusting van gegadigden voor deze dienst stimulerend, regulerend en controlerend werkzaam te zijn.*

Daarna wordt aangegeven hoe de kerken de zorg voor de bekwaamheid van aanstaande predikanten vorm willen geven.

Met de bevestiging in het ambt houdt het belang van scholing en toerusting niet op. De dagelijkse praktijk roept een behoefte op aan verdieping en aanvulling van de reeds genoten theologische vorming. Deze behoefte omvat veelal ook de verdere ontwikkeling van vaardigheden die niet strikt theologisch zijn. Het is van belang dat daarvoor voldoende ruimte bestaat.

Deze aanbevelingen willen bijdragen aan een klimaat waarin voortgaande vorming van predikanten vanzelfsprekend is. Geen zaak van schaamte of persoonlijk falen. Veeleer een zaak van eer en de wil te blijven groeien in het werk. De aanbevelingen willen dan ook een regelmatig en open gesprek hierover tussen predikanten en kerkenraden bevorderen.

Deze aanbevelingen zijn opgesteld in opdracht van de Landelijke Vergadering van Doorn 1998 en vastgesteld door de Landelijke Vergadering van Amersfoort 2001.

De voortgaande vorming van dienstdoende predikanten verschilt van de aanvankelijke opleiding die aan de bevestiging in het ambt voorafgaat. De aanvankelijke opleiding is een verantwoordelijkheid van de gezamenlijke kerken en draagt een verplichtend karakter. Met de voortgaande vorming ligt dat anders. De nadere toerusting is in hoge mate maatwerk. Verplichtingen laten zich hier niet opleggen. Kerkenraden en predikanten zijn hier de eerst betrokkenen en daarmee ook de eerst verantwoordelijken. Aan hen zijn deze aanbevelingen dan ook gericht.

Motivering

Voor blijvende toerusting van predikanten bestaan goede redenen. Deze toerusting past bij de verantwoordelijkheid van het ambt dat zij vervullen:

- verworven kennis en inzichten moeten onderhouden en verdiept worden;
- ontvangen talenten moeten geoefend worden en verdienen groei;
- tekorten in basisvaardigheden moeten kunnen worden aangevuld;
- op ontwikkelingen in kerk en samenleving moet ingespeeld kunnen worden.

Kortom: de voortgang van het Koninkrijk en de eer van God, de opbouw van de gemeente en de arbeidsvreugde van de predikant zijn ermee gediend.

Meer nog dan de aanvankelijke opleiding betreft de voortgaande vorming niet enkel kennisverwerving, maar ook praktische vorming. Die praktische vorming is in het algemeen niet van strikt theologische aard. Een nadere motivering daarvan is daarom op zijn plaats.

Een belangrijke overweging is de volgende. Predikanten vervullen hun taak voor een zeer groot deel in directe omgang met mensen. Ze brengen daarin zichzelf geheel en al mee. Dat vereist vaardigheden, zelfinzicht en inzicht in wat er speelt in de omgang tussen mensen.

De ambtelijke dienst is dus gebaat bij groei van de predikant ook in dit opzicht. Voortgaande vorming op dit terrein zou daarom vanzelfsprekend moeten worden. Ter vergelijking: in andere mensgerichte beroepen geldt regelmatige nascholing als voorwaarde voor behoud van bevoegdheid.

Ook bijbels-theologische motieven mogen hier gelden. De opdracht de Here God te dienen vind je in de Schrift in variaties:

- met heel het hart;
- met heel de ziel;
- met heel het verstand (kennis, inzicht, denkvermogen);
- met heel de kracht (vermogens, vaardigheden, houdingen)

(zie Deuteronomium 6,5 en Mattheüs 22,37).

Deze opdracht geldt voor predikanten op een bijzondere wijze. Bij wijze van illustratie moge verwezen worden naar het verhaal van Elisa en de Sunamitische. De profeet leest het verdriet en de bitterheid van het gezicht van de vrouw. Tegelijkertijd constateert hij daarover door de HERE niet geïnfomeerd te zijn (zie 2 Koningen 4,27). De man van God krijgt niet alles van boven op een briefje. Inzet van al zijn menselijke vermogens wordt evenzeer van hem gevraagd. Die zijn hem door zijn Maker niet voor niets toebedeeld.

Aanbevelingen

Aanbeveling 1.

Het is gewenst dat kerkenraden aan hun predikanten gelegenheid bieden tot voortgaande vorming.

Aanbeveling 2.

Goed onderling overleg tussen kerkenraad en predikant is nodig om tot heldere en weloverwogen keuzen te komen. Die keuzen hangen af van de persoon van de predikant en de taken waarvoor hij staat. Mogelijkheden zijn:

- a. uitbreiding van kennis en inzicht: zelfstandige literatuurstudie, deelname aan studiedagen en conferenties, voorbereiden van een omvangrijke (wetenschappelijke) publicatie;
- b. uitbreiding van vaardigheden: preekpresentatie, gesprekstechniek, didactische vaardigheden, conflicthantering;
- c. persoonlijke vorming: mentoraat, pastorale supervisie, klinische pastorale vorming, retraites (de aanbevelingen 5 en 6 gaan op de mogelijkheden van persoonlijke vorming nader in).

Aanbeveling 3.

Het is goed de gemaakte keuzen schriftelijk vast te leggen. Aandacht daarbij verdient:

- a. de aard van de voortgaande vorming;
- b. door wie de vorming wordt verzorgd;
- c. in welke periode de vorming wordt ontvangen;
- d. het belang van de vorming voor het werk van de predikant en de gediende gemeente;
- e. de tijd die aan de vorming zal worden besteed;
- f. de verlening van gehele of gedeeltelijke vrijstelling van taken aan de predikant;
- g. de wijze waarop de predikant van de vorming verslag zal doen;
- h. de bekostiging van de vorming.

Aanbeveling 4.

Toerusting van de predikant dient het belang van de gemeente. Het mag daarom billijk geacht worden dat de kosten van de toerusting voor rekening komen van de kerkenraad, tot een maximum van f 2000,- per jaar. Overeenstemming hierover vooraf verdient de voorkeur. Meer kostbare vormen van toerusting (bijvoorbeeld langdurige en intensieve trainingen) dienen ook het persoonlijk belang van de predikant. In dat geval kan van hem een eigen bijdrage in de kosten verlangd worden.

Indien de financiële middelen van de gemeente niet toereikend zijn voor de gewenste toerusting van de predikant, verdient overleg met de Commissie Steunbehoevende Kerken aanbeveling.

Aanbeveling 5.

Beginnende predikanten krijgen bij het afsluitend onderzoek door de regionale vergadering een mentor toegewezen. Kerkenraden doen er goed aan mede zorg te dragen voor een goed functionerend mentoraat. Aan goed mentoraat mogen eisen gesteld worden:

- a. de mentor heeft zich een zelfstandige werkhouding toegeëigend;
- b. de mentor laat de beginnende predikant leren aan de hand van ervaringen die de beginnende predikant in het werk opdoet;
- c. de mentor helpt de beginnende predikant een eigen werkwijze te vinden in het spanningsveld van de verwachtingen van de gediende gemeente enerzijds en de feitelijke vermogens van de predikant en zijn idealen anderzijds;
- d. de mentor legt zich toe op een inhoudelijke, praktische en collegiale werkbegeleiding;
- e. de mentor is bereid ook een pastorale taak ten opzichte van de beginnende predikant en zijn gezin op zich te nemen, indien daar behoefte aan blijkt;
- f. de mentor heeft bij voorkeur een mentorentaining gevolgd.

Een reeks van vijftien gesprekken over een periode van drie jaar vormt een goede richtlijn voor mentoraat.

Aanbeveling 6.

Pastorale supervisie mag gezien worden als een geschikt instrument tot persoonlijke vorming, ook van predikanten die de beginfase voorbij zijn. Supervisie is een op de persoon gerichte vorm van leren voor werkers in mensgerichte beroepen binnen onderwijs, zorg, hulpverlening en pastoraat. Aan pastorale supervisie mogen eisen gesteld worden:

- a. de supervisor beschikt over een eigen dienstbare deskundigheid om persoonlijke leerprocessen te begeleiden, verworven door een daartoe gevolgde extra opleiding;
- b. de supervisor laat de predikant leren door heroverweging van ervaringen die de predikant in het werk opdoet; de keuze van dit leermateriaal berust bij de predikant in supervisie;
- c. de supervisor helpt de predikant zicht te krijgen op zijn vaardigheden en zijn houding in de omgang met mensen;
- d. de supervisor helpt de predikant persoonlijke blokkades te verkennen en te overwinnen;
- e. de supervisor helpt de predikant verborgen kwaliteiten te ontdekken en te ontwikkelen;
- f. de supervisor helpt de predikant zichzelf die vragen te leren stellen die een zelfstandige vruchtbare omgang met impasses in het werk mogelijk maken.

Een reeks van vijftien gesprekken eenmaal per veertien dagen vormt een goede richtlijn voor pastorale supervisie.

Aanbeveling 7.

Mentoren en supervisoren voor predikanten behoeven niet noodzakelijk zelf predikanten te zijn. Vertrouwdheid met het predikantswerk en de kerkelijke cultuur bovenop de vereiste bijzondere vaardigheid of deskundigheid kan evenwel een voordeel zijn. Het verdient daarom aanbeveling dat predikanten die dat wensen van hun kerkenraden de ruimte krijgen een mentorentaining of een opleiding tot pastoraal supervisor te volgen en taken als mentor of pastoraal supervisor te vervullen.

Bijlage van LV 47.2 Brief RvTA over voortgaande vorming van predikanten

Vormingsaanbod

Een summier overzicht van het huidige vormingsaanbod gericht op predikanten staat hier aangegeven. Tevens zijn de adressen vermeld waar nadere informatie te verkrijgen valt.

- STAGG (Stichting voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg, in het leven geroepen door de Centrale Diaconale Conferentie van de Nederlands Gereformeerde Kerken)
Komt jaarlijks met een toerustingaanbod voor predikanten. Dit aanbod omvat in principe:
 - supervisie
 - begeleide intervisie
 - pastorale gespreksvoering
 - preekpresentatieDaarnaast incidentele studiedagen over specifieke onderwerpen.
Verwerking van het aanbod is wel afhankelijk van voldoende deelname.
Informatie: H. Nijland-Meester, Brinkstraat 277, 7541 AP Enschede, telefoon 053-4316729, e-mail: heleen.nijland@planet.nl

- Raad van Toezicht en Advies voor de Theologische Studie Begeleiding
Via de secretaris valt informatie te verkrijgen over:
 - mogelijkheden tot training als mentor of opleiding tot pastoraal supervisor
 - mogelijkheden tot het ontvangen van mentoraat of pastorale supervisie door mensen uit het eigen kerkverband die daartoe bevoegd of in opleiding zijnInformatie: W. van Rijnsouw, Benedictijnenhove 65, 3834 ZC Leusden, telefoon 033-4951227, e-mail: w.van.rijnsouw@hetnet.nl

- GVI (Gereformeerd Vormings Instituut)
Komt jaarlijks met een cursusaanbod voor predikanten.
Informatie: GVI, Postbus 499, 8000 AL Zwolle, telefoon 038-4270400, e-mail: gvi@gbouw.nl

- Christelijke Hogeschool Ede
Komt jaarlijks met een cursusaanbod voor predikanten.
Informatie: Christelijke Hogeschool Ede, Afdeling Contractactiviteiten, Postbus 80, 6710 BB Ede, telefoon 0318-696322, e-mail: contract@che.nl

- Christelijke Hogeschool Windesheim
Komt jaarlijks met een beperkt cursusaanbod voor predikanten.
Informatie: Christelijke Hogeschool Windesheim, Training & Adviesgroep, Postbus 10090, 8000 GB Zwolle, telefoon 038-4699367, e-mail: tag@Windesheim.nl

- Pastoraal Psychologische Leergang
De leergang is gericht op het verwerven van inzichten op het terrein van de pastorale psychologie, vindt plaats in deeltijd en omvat twee studiejaar.
Informatie: Faculteit Godgeleerdheid Universiteit Utrecht, Postbus 80105, 3508 TC Utrecht, telefoon 030-2531853

- Samen op Weg-kerken
Jaarlijks verschijnt een brochure vrijwillige nascholing en postacademisch onderwijs voor predikanten en kerkelijk werkers met een zeer omvangrijk en zeer divers aanbod (uitgaande van meerdere instanties)
Informatie: Theologisch Seminarium Hydepark, Postbus 220, 3940 AE Doorn, telefoon 0343-514041, email: hydepark@nhkerk.nl of Landelijk Dienstencentrum, Postbus 8399, 3503 RJ Utrecht, telefoon 030-8801880
- Raad voor Klinische Pastorale Vorming in Nederland
Bij het secretariaat valt informatie te krijgen over het aanbod aan trainingen Klinische Pastorale Vorming, evenals een lijst van bevoegde supervisors en supervisors-in-opleiding die beschikbaar zijn voor individuele pastorale supervisie
Secretariaat: Postbus 3051, 3800 DB Amersfoort, telefoon 033-4609641
[dinsdag en vrijdag van 9.00 - 16.30 uur]

LV 47.3 Inleiding bespreking moderamenvoorstel Opleiding Predikanten door ds. J. Bouma Zevende zitting, agendapunt 88

Het rapport van de Commissie Opleiding Predikanten (COP) is op 7 april in bespreking geweest. De commissie heeft een keuze gemaakt voor een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met en studie aan de TU Apeldoorn.

Met het maken van deze keuze week de commissie af van de opdracht die verstrekt was door de Landelijke Vergadering van Doorn: 'Integratie van het onderwijs aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie en de toerusting door de Theologische Studiebegeleiding tot een eigen basisopleiding tot het ambt van dienaar des Woords, zulks in goed overleg met NGS en TSB'. De vergadering heeft in twee termijnen breedvoerig van gedachten gewisseld over de voorstellen van de commissie. De enige conclusie, die de vergadering tot nu toe getrokken heeft is: 'dat de vergadering akkoord gaat met de door de Commissie Opleiding Predikanten gekozen handelswijze, het zich niet strikt houden aan de oorspronkelijke opdracht van de Landelijke Vergadering van Doorn' (zie verslag derde zitting).

Verschillende broeders meenden dat door de commissie onvoldoende is doorgesproken met het Nederlands Gereformeerd Seminarie. Met name over de uitgangspunten van het NGS m.b.t. de Opleiding van predikanten. De voorzitter heeft ter vergadering het voorstel gedaan, dat de COP opnieuw met het NGS in gesprek zou gaan en hiervan op een volgende vergadering verslag te doen. Op de vergadering van 21 april heeft het moderamen voorgesteld om zelf het gesprek met het bestuur van het NGS te voeren en met dat voorstel is de vergadering akkoord gegaan.

Op de vergadering van 7 april heeft br L.C. van der Berg namens de kerk van Schiedam mondeling een voorstel ingediend. Wanneer hij dit voorstel schriftelijk indient zal het in de besprekingen worden mee genomen.

Het gesprek van het moderamen met het bestuur van het NGS heeft plaatsgevonden op woensdag 23 mei. Een positief gesprek in een open, broederlijke sfeer. En verhelderend. Het doel van het gesprek was om te horen welke bezwaren er leven bij het NGS tegen een samenwerking met Apeldoorn, zoals verwoord in het voorstel van de COP en op welke manier deze bezwaren kunnen worden weggenomen of aan deze bezwaren kan worden tegemoet gekomen.

De bezwaren van de broeders spitsen zich toe op een aantal voor hen essentiële punten. In de eerste plaats (hoewel niet het meest doorslaggevende): de zogenoemde *late roepingen*. Jonge (en ook oudere) broeders, die al een gezin en een baan hebben, voelen zich geroepen

om de Here en zijn Koninkrijk te dienen in de dienst aan het Woord. Voor deze broeders is het NGS een deur geweest naar het ambt en de kerken. Binnen het commissie voorstel ziet het NGS in Apeldoorn geen plaats voor deze late roepingen.

In de tweede plaats en dit is voor de broeders het principiële punt: *wat is een opleiding voor predikant?* Het NGS beoogt geen theologische opleiding te zijn, maar een predikantenopleiding. En onder een predikantenopleiding wordt verstaan de voorbereiding op het predikambt. Een domineeschool. Zij het op universitair niveau.

De bezwaren van de broeders richten zich met name tegen de inbreng van de theologie als wetenschap. Zij zien de theologie als een bedreiging voor de opleiding van dominees, want de theologie als wetenschap gaat heersen over de uitleg van de Schrift (gedacht wordt daarbij aan de historisch-kritische methode en aan allerlei hermeneutiek waarmee de Schrift wordt benaderd).

Het filosofisch uitgangspunt voor de beoefening van de theologie is voor het NGS de Wijsbegeerte der Wetsidee, volgens welke de theologie zich niet dient bezig te houden met de zogenaamde voorvragen, maar met die vakken die direct of indirect te maken hebben met de Dienst aan het Woord.

Ook menen de broeders, dat het in de opleiding van predikanten vooral moet gaan om de kennis en de uitleg van de Heilige Schrift en dan zo praktisch mogelijk. Naar hun gevoelen komt dat in de bestaande theologische opleidingen te weinig aan bod.

Ook bestaat bij de broeders de vrees, dat aan een opleidings-/begeleidingsinstituut alleen academisch geschoolde mensen mogen doceren, en dat zou betekenen dat een groot deel van de docenten van het NGS buitenspel komt te staan.

Van de kant van het moderamen zijn een aantal kanttekeningen geplaatst bij datgene wat door het bestuur van het NGS naar voren is gebracht.

1. Is in de praktijk het verschil tussen een theologische opleiding, als in Apeldoorn en in Kampen, én een predikantenopleiding als het NGS, wel zo groot als wordt voorgesteld? Ook Apeldoorn en Kampen willen in de eerste plaats predikanten opleiden, waarbij kritisch gebruik gemaakt wordt van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Dezen worden niet klakkeloos overgenomen, maar schriftuurlijk getoetst. En er wordt voor gewaakt dat de theologie (als wetenschap) gaat heersen over de Schrift.
2. Het NGS wil persé geen universitaire opleiding zijn, maar een opleiding op universitair niveau. Hoe wordt dit universitaire niveau binnen de opleiding gegarandeerd?
3. Het filosofisch uitgangspunt van het NGS wordt ontleend aan de Reformatorische Wijsbegeerte. Maar binnen de Reformatorische Wijsbegeerte vallen ook ontwikkelingen en bewegingen waar te nemen. De huidige generatie reformatorische filosofen hebben het gedachtegoed van Dooyeweerd en Vollenhoven verder doordacht en zijn daar niet bij blijven stil staan.
4. Het moderamen herkent de vrees van het NGS met betrekking tot de late roepingen. In verdere gesprekken met Apeldoorn zal hier duidelijkheid over moeten komen. Op welke manier kunnen late roepingen binnen het door de commissie gedane voorstel een plaats krijgen?
5. Ook met betrekking tot de kennis van de Heilige Schrift deelt het moderamen de zorg van de broeders. In een theologische opleiding dienen de Bijbelvakken de prominente plaats in te nemen.

In het gesprek zijn duidelijke verschillen naar voren gekomen, met name over de uitgangspunten van het NGS. Maar de vraag kan gesteld worden of deze verschillen onoverbrugbaar zijn. Want veel duidelijker waren de overeenkomsten. In veel van wat gezegd werd, was sprake van herkenning en konden opvattingen gedeeld worden. En waarom zou binnen één opleiding geen verschil van opvatting kunnen bestaan? Ook binnen de kerken leven we met dit verschil in opvatting in vrede naast elkaar.

Het moderamen respecteert ten volle de opvattingen van de broeders van het NGS, maar meent dat het de moeite waard is een poging te ondernemen gezamenlijk de mogelijkheden te onderzoeken, die in het voorstel van de commissie worden aanbevolen, waarbij het eigene van het NGS binnen de voorgestelde opleiding een plaats kan krijgen.

LV 48.1 Brief CGK + NGK Lelystad; Steun jeugdwerk

De Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk (NGJ) zond ons een brief over de laatste landelijke ontwikkelingen betreffende het Landelijk en plaatselijk Tienerwerk (zie bijlage), ontvouwt haar plannen en vraagt van de Nederlands Gereformeerde Kerken een bijdrage van f 2.00 per lid.

Het is ons als plaatselijke kerk niet mogelijk te overzien of en hoeverre hieraan behoefte is en of dit werk algemeen door de Nederlands Gereformeerde Kerken wordt gedragen.

Ten slotte, wij als samenwerkende kerken, zijn voorstander van een samenwerking tussen NGJ en CGJO.

Wij stellen voor, dat het Landelijk jeugdwerk en de actie van de NGJ voor de uitbreiding en financiering van het jeugdwerk op de Landelijke Vergadering wordt besproken. De kerken kunnen daarbij hun inbreng geven en desnoods bijsturen.